HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

אפס בן עוה"כ הוה. שאם כאב היה הכל נוכין עליו ומורידין למעות ומספרים שכחו: **אחים בספפידא דספס קאימנא.** בשעת מיתתי התמנן בספפד שלי שיתחממו ויכמרו רחמי העומדים ויבכו: **דספס קאימנא.** בשעת הספד ותשמע קין תתחמם חלמא מילטרין לרב לתחוריה להספפדא. וכיון דרב גמרא לבה ובן העולם הבא למה ליה לתחוריה הא אמר מספספידו ניכר: **הא דמחממין ליה.** להספידא: **ואחים בו'.** לעולם חמומי בעי שתין בני אדם נכמרים כל כך על זקן ומיהו לאדם חסיד כי מחממו בספספידא מחממי ובכו כולהו ומי שתינו חסיד כל כך מחממו ליה ולא מחממו: **דשמו ליה כולהו פומבדיתאי.** משום דמוכח להו במילי דשמיע (ג) ובני פומבדיתאי דמתין הן כדאמרינן בשחיטת חולין (חולין קכו.) פומבדיתאי לויין שני חוספיך: **ואוזיך תשמענה דבר מאחריך לאמר זה הדרך לכו בו כי תאמינו וכי תשמאילו.** ר' חנינא אמר כל שרעת [3] רבותינו נוחה הימנו [2] ובבבו בשוק הסופדים [4] בני גלילא אמרי עשה דברים לפני מטתך בני יהודה אמרי עשה דברים לאחר מטתך ולא פליגי [5] מר כי אתריה ומר כי אתריה תנן התם רבי אליעזר אומר [7] א שוב יום אחד לפני מיתתך שאלו תלמידיו את ר"א וכי אדם יודע איזהו יום ימות אמר להן וכל שכן ישוב היום שמא ימות למחר ונמצא כל ימיו בתשובה ואף שלמה אמר בחכמתו [3] בכל עת יהיו בגדיך לבנים ושמן על ראשך אל יחסר א"ר יוחנן בן זכאי משל למלך שזימן את עבדיו לסעודה ולא קבע להם זמן פיקחין שבהן קישטו את עצמן וישבו על פתח בית המלך אמרו בלום חסר לבית המלך טיפשין שבהן הלכו למלאכתן אמרו בלום יש סעודה בלא טורח בפתאום ביקש המלך את עבדיו פיקחין שבהן נכנסו לפניו כשהן מקושטין והטיפשים נכנסו לפניו כשהן מלוכלכין שמח המלך לקראת פיקחים וכעס לקראת טיפשים אמר הללו שקישטו את עצמן לסעודה ישבו ויאכלו וישתו הללו שלא קישטו עצמן לסעודה יעמדו ויראו חתנו של ר"מ משום ר"מ אמר אף הן נראין כמשמשין אלא אלו ואלו יושבין הללו אוכלין והללו רעבין הללו שותין והללו צמאים שנאמר (ו) [4] כה אמר ה' הנה עבדי יאכלו ואתם תרעבו הנה עבדי ישתו ואתם צמאו [5] הנה עבדי ירונו מטוב לב ואתם תצעקו מכאב לב ד"א בכל עת יהיו בגדיך לבנים אלו ציצית ושמן על ראשך אל יחסר אלו תפילין:

ונשמתו עולה ושוב אינה יורדת. אף על פי כן כשהיא רוצה היא יודעת כי היא לעצל לרבי מאי מעמא דר' נחמיה (ג"כ דף נח. ושם) להוסיף וכהיא מעשה דר' נחמיה דמזקק הכתיב (ג"כ דף נח. ושם) להוסיף מלין מערמת כי מטת למערמת לאכרסה מבינו מבכחיה לגליעזר עבד אברהם דקאי מבנא אמר ליה מאי קא עביד אברהם כו' אמר ליה ניעול ויתי כו' אע"פ שנשמתו היתה גנוזה מתחת כסא הכבוד. מ"ר:

הדרן עלך שואל

מי שהחשיך כו' חרש שוטה וקטן. אע"ג דאמר לעיל בפרק כל כתבי (דף קכה.) גבי קטן שבא לכבות דקטן העושה לדעת מבין מסור מיהו הכא לא מיירי כגון דעביד הקטן עקירה והכא מלא כדאמרינן לקמן גבי ממור כשהיא מהלכת מניחו עליה וכשהיא עומדת נוטל הימנה. מ"ר:

מי [ב] שהחשיך [ס] בדרך נותן כיסו לנכרי [ג] ואם אין עמו נכרי מניחו על החמור [ד] הגיע לחצר החיצונה נוטל את הכלים הניטלין בשבת ושאינן ניטלין בשבת מתיר החבלים והשקין נופלין מאיליהם: **גמ'** מאי טעמא שרו ליה רבנן למיתב כיסיה לנכרי קים להו לרבנן [ה] דאין אדם מעמיד עצמו על ממונו אי לא שרית ליה אתי לאיתויי ד' אמות ברה"ר אמר רבא [ו] דוקא כיסו אבל מציאה לא פשיטא כיסו תנן מהו דתימא הוא הדין אפילו מציאה והאי דקתני כיסו אורחא דמילתא קתני קמ"ל ולא אמרן אלא [ז] דלא אתי לידיה אבל אתי לידיה בכיסיה דמי איכא דאמרי בעי רבא מציאה הבאה לידו מהו כיון דאתא לידיה בכיסיה דמי או דילמא כיון דלא טרח בה לאו בכיסיה דמי תיקו: אין עמו נכרי: טעמא דאין עמו נכרי הא יש עמו נכרי לנכרי יהיב ליה מאי טעמא [ח] חמור אתה מצווה על שביתתו נכרי אי אתה מצווה על שביתתו חמור וחרש שוטה וקטן [ט] אחמור מנח ליה לחרש שוטה וקטן לא יהיב ליה מ"ט הני אדם האי לאו אדם [י] חרש ושוטה לשוטה [כ] שוטה וקטן לשוטה איבעיא להו [ל] חרש וקטן מאי אליבא דר"א לא תיבעי לך דתניא [מ] ר' יצחק אומר משום ר' [נ] אליעזר תרומת חרש לא

ונשמתו עולה ושוב אינה יורדת אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר [ה] שילת משמיה דרב מהספדו של אדם ניכר אם בן העוה"ב הוא אם לאו איני והאמר ליה רב לרב שמואל בר שילת אחים בהספידא דהתם קאימנא לא קשיא הא דמחמו ליה ואחים הא דמחמו ליה ולא אחים א"ל אביי לרבה כגון מר דסנו ליה כולהו פומבדיתאי מאן אחים הספידא א"ל מיסתיא את ורבה בר רב חנן: בעא מניה רבי אלעזר מרב איזהו בן העוה"ב א"ל [1] ואוזיך תשמענה דבר מאחריך לאמר זה הדרך לכו בו כי תאמינו וכי תשמאילו ר' חנינא אמר כל שרעת [3] רבותינו נוחה הימנו [2] ובבבו בשוק הסופדים [4] בני גלילא אמרי עשה דברים לפני מטתך בני יהודה אמרי עשה דברים לאחר מטתך ולא פליגי [5] מר כי אתריה ומר כי אתריה תנן התם רבי אליעזר אומר [7] א שוב יום אחד לפני מיתתך שאלו תלמידיו את ר"א וכי אדם יודע איזהו יום ימות אמר להן וכל שכן ישוב היום שמא ימות למחר ונמצא כל ימיו בתשובה ואף שלמה אמר בחכמתו [3] בכל עת יהיו בגדיך לבנים ושמן על ראשך אל יחסר א"ר יוחנן בן זכאי משל למלך שזימן את עבדיו לסעודה ולא קבע להם זמן פיקחין שבהן קישטו את עצמן וישבו על פתח בית המלך אמרו בלום חסר לבית המלך טיפשין שבהן הלכו למלאכתן אמרו בלום יש סעודה בלא טורח בפתאום ביקש המלך את עבדיו פיקחין שבהן נכנסו לפניו מקושטין והטיפשים נכנסו לפניו כשהן מלוכלכין שמח המלך לקראת פיקחים וכעס לקראת טיפשים אמר הללו שקישטו את עצמן לסעודה ישבו ויאכלו וישתו הללו שלא קישטו עצמן לסעודה יעמדו ויראו חתנו של ר"מ משום ר"מ אמר אף הן נראין כמשמשין אלא אלו ואלו יושבין הללו אוכלין והללו רעבין הללו שותין והללו צמאים שנאמר (ו) [4] כה אמר ה' הנה עבדי יאכלו ואתם תרעבו הנה עבדי ישתו ואתם צמאו [5] הנה עבדי ירונו מטוב לב ואתם תצעקו מכאב לב ד"א בכל עת יהיו בגדיך לבנים אלו ציצית ושמן על ראשך אל יחסר אלו תפילין:

הדרן עלך שואל

מי [ב] שהחשיך [ס] בדרך נותן כיסו לנכרי [ג] ואם אין עמו נכרי מניחו על החמור [ד] הגיע לחצר החיצונה נוטל את הכלים הניטלין בשבת ושאינן ניטלין בשבת מתיר החבלים והשקין נופלין מאיליהם: **גמ'** מאי טעמא שרו ליה רבנן למיתב כיסיה לנכרי קים להו לרבנן [ה] דאין אדם מעמיד עצמו על ממונו אי לא שרית ליה אתי לאיתויי ד' אמות ברה"ר אמר רבא [ו] דוקא כיסו אבל מציאה לא פשיטא כיסו תנן מהו דתימא הוא הדין אפילו מציאה והאי דקתני כיסו אורחא דמילתא קתני קמ"ל ולא אמרן אלא [ז] דלא אתי לידיה אבל אתי לידיה בכיסיה דמי איכא דאמרי בעי רבא מציאה הבאה לידו מהו כיון דאתא לידיה בכיסיה דמי או דילמא כיון דלא טרח בה לאו בכיסיה דמי תיקו: אין עמו נכרי: טעמא דאין עמו נכרי הא יש עמו נכרי לנכרי יהיב ליה מאי טעמא [ח] חמור אתה מצווה על שביתתו נכרי אי אתה מצווה על שביתתו חמור וחרש שוטה וקטן [ט] אחמור מנח ליה לחרש שוטה וקטן לא יהיב ליה מ"ט הני אדם האי לאו אדם [י] חרש ושוטה לשוטה [כ] שוטה וקטן לשוטה איבעיא להו [ל] חרש וקטן מאי אליבא דר"א לא תיבעי לך דתניא [מ] ר' יצחק אומר משום ר' [נ] אליעזר תרומת חרש לא

מי שהחשיך (ו). נותן כיסו לנכרי.

מבעוד יום: **ואם אין עמו.** הא יש עמו לנכרי עדיף כדמפרש בגמרא: **לחצר החילונה.** אל עיר שהוא מקום המסתמר לשמור ובא לפרק מן החמור: **נוטל.** בידו מעליו כליס הניטלין בשבת ושאין ניטלין מתיר החבלים של תוכף שהן קשורים בהן והשקין נופלין: **גמ' מאי טעמא שרו ליה למיתב כיסיה לנכרי.** והרי הוא שלוחו לישמעו בשבת: **מעמיד עצמו.** מלהציל ממונו: **דוקא כיסו.** לכיון דטרח בה שע"י טורח הוא משתכר חיים עלה ואי לא שרית ליה הא אתי לאיתויי: **ולא אמרן.** דמציאה לא אלא קודם שתשתכר ולא הגזיזה ולא זכה בה: **הני אדם.** ויש במינו שחייב במצות ואתי לאיתלופי: **לשוטה.** יהיב דליה ליה דעת כלל אבל חרש דעתא קליטתא אית ליה כדאמרי' בימות (דף קיג.):

תורה אור השלם

1 וְאָזְנֶיךָ תִּשְׁמַעְנָה דָּבָר מֵאַחֲרֶיךָ לֵאמֹר זֶה הַדֶּרֶךְ לְכוּ בוֹ כִּי תַאֲמִינוּ וְכִי תַשְׂמְאִילוּ: ישעיהו ל כא

2 גַּם מִגְּבֹהָּ יִרָּאוּ וְחִתָּתִים בַּדָּרֶךְ וְיָנֵאץ הַשָּׁקֵד וְיִסְתַּבֵּל הֶחָגָב וְתָפֵר הָאֲבִיוֹנָה כִּי הָלַךְ הָאָדָם אֶל בֵּית עוֹלָמוֹ וְסָבְבוּ בַשּׁוּק הַסֹּפְדִים: קהלת יב ה

3 בְּכָל עֵת יִהְיוּ בְגָדֶיךָ לְבָנִים וְשֶׁמֶן עַל רֹאשְׁךָ אַל יֶחְסָר: קהלת ט ח

4 לָכֵן כֹּה אָמַר אֲדֹנָי אֱלֹהִים הִנֵּה עֲבָדַי יֹאכֵלוּ וְאַתֶּם תִּרְעָבוּ הִנֵּה עֲבָדַי יִשְׁתּוּ וְאַתֶּם תִּצְמָאוּ הִנֵּה עֲבָדַי יִשְׂמְחוּ וְאַתֶּם תֵּבֹשׁוּ: ישעיהו סה יג

5 הִנֵּה עֲבָדַי יָרֹנּוּ מִטּוּב לֵב וְאַתֶּם תְּצַעֲקוּ מִכְּאֵב לֵב וּמִשֶּׁבֶר רוּחַ תְּיַלֵּלוּ: ישעיהו סה יד

הגהות הב"ח

(ה) גמ' שנח' לכן כה אמר: (ו) רש"י ד"ה דסנו וכו' דבני פומבדיתא: (ז) ד"ה אזוך וכו' לכו בו מאמרי: (ד) ד"ה וכ"ש שמפני וכו' יעמוד שישוב בתשובה: (ס) בשטנה מי שהחשיך לו נכרי: (ו) רש"י ד"ה מי שהחשיך לו נותן:

גליון הש"ס

גמרא בני גלילא אמרי עשה דברים לפני מטתך. מכסת שמחות פ"ג ה"ז:

מוסף רש"י

נותן כיסו לנכרי. ולא יטלטלנו פחות פחות מפרשב מחמת (לעיל יז:).

רבינו חננאל

איזה בן עולם הבא כל שדעת רבותיו נוחה הימנו. כך שמעתא דא סלקא.

הדרן עלך שואל אדם

פרק עשרים וארבע

מי שהחשיך בדרך נותן כיסו לנכרי וכו'. ואוקימנא למתניתין דאין מעמיד עצמו על ממונו, והתירו לו לתת כיסו לנכרי בשביל שלא ישאנו הוא בעצמו. ובא רבא ודקדק ואמר דוקא כיסו אבל מציאה דלא אתאי לידיה לא התירו לו לתתו לנכרי. ובמציאה דאתאי לידיה ללישנא בתרא עלתה בתיקו, וכל תיקו דאיסורא לחומרא, והילכתא כרבא דאוקמא (לידיה) [למתני'] בכיסו ממש. אין עמו נכרי מניחו על חמור. דייקינן מינה בעת שמצויין ביחד נכרי וחמור לנכרי יהיב ליה מפני שאינו מצווה על שביתתו של נכרי, וכן לא התירו לו לתת כיסו על החמור שהוא מצווה על שביתתו אלא אם אין שם נכרי אלא חמור. ויש ראל חרש או שוטה או קטן אינו נותן כיסו לאחד מהן אלא נותן כיסו על החמור. ולעולם לגרוע שבהן נותן, כגון חרש שוטה לשוטה נותן, שוטה וקטן לשוטה נותן, והשוטה גרוע בבני אדם שאין הפרש בין אדם לבהמה אלא הדעת והתבונה וזה כיון שאין לו דעת כבהמה חשיב. בזמן שאין עמו נכרי ולא חמור אלא חרש וקטן לאיזה מהן יתן כיסו,